

Wissel in het management van de bibliotheek van de Universiteit Antwerpen

1. *RUCA: Rijksuniversitair Centrum Antwerpen (1965-2003 met voorlopers die teruggaan tot het midden van de 19de eeuw). UFSIA: Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius Antwerpen (1965-2003 met voorlopers die teruggaan tot 1852). UIA: Universitaire Instelling Antwerpen (1971-2003). UA: Universiteit Antwerpen, een benaming die vanaf 1971 ook officieel werd gebruikt om de drie Antwerpse universitaire instellingen als één geheel te benoemen. Op 1 oktober 2003 zijn de drie instellingen gefusioneerd tot één rechtspersoon: de Universiteit Antwerpen.*
2. *Cuppens, J., Over zuurvrij papier, peer review, open access en de volgende levensfase: een doordringend gesprek met de jonge gepensioneerden Theo Boeckx, Ludo Simons en Raf Dekeyser, in: Bibliotheek- & archiefgids, 81(2005) 1; p. 14-22.*
3. *Nieuwe campusbibliothecarissen met nieuwe opdrachten aan de Universiteit Antwerpen, in: Bibliotheek- & archiefgids, 82 (2006) 1; p. 59.*

Na de fusie van RUCA, UIA en UFSIA¹ op 1 oktober 2003 tot de nieuwe Universiteit Antwerpen (UA) is ook de bibliotheek geleidelijk één gemaakt. Tegelijkertijd moest het grootste deel van de leiding worden vervangen wegens het bereiken van de leeftijdsgrens. Eind 2004 gingen prof. dr. Ludo Simons, Theo Boeckx en Louis Van Dijck, alle drie uit UFSIA, op emeritaat of met pensioen. Begin 2007 was het de beurt aan dr. Benoni Van Styvendaele, Frida Martens en Julien Van Borm. Naar aanleiding van het vertrek van het eerste trio werd bericht in Bibliotheek- & archiefgids van begin 2005². Nu gebeurt dit ook voor het tweede trio.

De nieuwe leiding van de UA-bibliotheek is dominant vrouwelijk. Trudi Noordermeer, hoofdbibliothecaris, Anke Jacobs, coördinator publieksdiensten en campusbibliothecaris voor de buitencampussen, Veronique Rega, coördinator backoffices en campusbibliothecaris van de nieuwe bibliotheek op de Stads-campus³. In het managementoverleg van de bibliotheek worden zij bijgestaan door twee 'oudgedienden' van de UA-bibliotheek: prof. dr. Richard Philips en Jan Corthouts van Anet, het netwerk voor bibliotheekautomatisering van de Universiteit Antwerpen.

Hieronder volgen biografische schetsen van zij die begin 2007 de bibliotheek verlieten, en een kort cv van de nieuwe hoofdbibliothecaris.

Julien Van Borm

Ere-hoofdbibliothecaris Universiteit Antwerpen

Julien Van Borm, a librarian for all seasons

In april van dit jaar nam Julien Van Borm afscheid als hoofdbibliothecaris van de Universiteit Antwerpen. Bij die gelegenheid een terugblik op de rijk gevulde carrière van deze 'librarian for all seasons'.

Want een bibliothecaris is Julien nagenoeg zijn hele loopbaan geweest. Hij studeerde moderne geschiedenis in Leuven met een vervolmaking aan de London School of Economics. In september 1967 begon hij, zonder dat dit zo gepland was, te werken in de Centrale Bibliotheek van de KUL-UCL in Leuven. Het waren woelige jaren met de kwestie Leuven Vlaams die in het zog van mei '68 uitdeinde over heel België, en met als finaal resultaat de splitsing van de universiteit in 1970. Hij was getuige van dit gebeuren, maar gemakkelijke jaren waren het niet. Dat had ook gevolgen voor zijn loopbaan. Zoals iedereen moest hij bij de splitsing een keuze maken tussen UCL of KUL. Hij koos voor de KULeuven, kwam dan toch uiteindelijk bij UCL terecht. Hij realiseerde in de KUL-UCL-periode de uitgave van de eerste (en tevens laatste) gids van de bibliotheken van de KUL-UCL met de beschrijving van meer dan 300 bibliotheken in faculteiten, departementen, instituten en seminaries. In die jaren deed ook de eerste vorm van automatisering zijn intrede: Julien werkte er samen met Marc Walckiers aan een collectieve catalogus van lopende tijdschriften in een aantal bibliotheken van de KUL-UCL. De invoer gebeurde met behulp van ponskaarten en de output bestond uit gedrukte listings. Beide projecten geven meteen aan waar het Julien om te doen is: door samenwerking informatie zichtbaar en toegankelijk maken voor een zo breed mogelijk publiek. Die doelstelling zou als een rode draad doorheen zijn carrière lopen.

In 1972 was de nieuw opgerichte UIA op zoek naar een hoofdbibliothecaris. Op het allerlaatste ogenblik – en dat is niet van zijn gewoonte – diende Julien zijn kandidatuur in. De UIA koos echter voor prof. H.D.L. Vervliet, die in Julien een zeer bekwame adjunct zag. Beiden gingen van start in de zomer van 1972, eerst nog in de Frankrijklei, nadien in de Kerkeveldstraat en ten slotte op wat we nu de campus Drie Eiken noemen. Het ging allemaal erg snel: van één naar drie leeszaal, van 3 personeelsleden naar 35. Maar in die omgeving werkte Julien graag en kwamen zijn capaciteiten ook tot bloei: instructies schrijven, leeszaaldiensten organiseren, boekenkredieten beheren. Hij en Vervliet vormden een efficiënte tandem. Julien verhuisde ook naar Wilrijk en ging wonen... pal tegenover een van de leeszaal. Het zegt veel over zijn betrokkenheid. Dat hij vlakbij woonde, had zijn voordelen. Was er een probleem, Julien was nooit veraf. Kortom in alle omstandigheden – *in all seasons* – kan en kan men op hem rekenen.

Julien Van Borm.

Gedurende zijn hele loopbaan was het bibliotheeklandschap voortdurend in beweging. De impact van de automatisering en de digitalisering was er meteen en is er steeds groter op geworden. In 1973 werd een catalogus van de UIA-collectie op microfiche gepubliceerd. Een eerste belangrijke mijlpaal. Dat was in België toen onuitgegeven. Het betekende dat de bibliotheekcatalogus nu op microfiche verspreid kon worden over de hele campus, dicht bij de gebruiker. In 1977 sloot ook de UFSIA-bibliotheek zich bij dit initiatief aan. In de jaren 1980 zagen we de komst van de online bibliotheeksystemen. Er werd een project opgezet voor het uitbouwen van een integraal bibliotheekstelsel en dat resulteerde na een eerste mislukking in 1986 in de installatie van de VUBIS-software op eigen hardware voor de bibliotheken van de drie universitaire instellingen en de Antwerpse Stadsbibliotheek. Naast de bibliotheken van de universiteit en de Stadsbibliotheek, sloten ook andere bibliotheken aan op wat toen gaandeweg het VUBIS-Antwerpen bibliotheeknetwerk werd genoemd. Binnen dat netwerk werd niet enkel een gemeenschappelijke catalogus opgebouwd, maar ook nieuwe projecten zagen het licht of werden verder uitgebouwd: Antilope, Impala, HyperLib, VirLib. En dan was er de komst van het internet en het web. Als bibliothecarissen stonden we er in eerste instantie verbaasd naar te kijken. Als verantwoordelijke voor de UIA-bibliotheek ging Julien de uitdaging aan en ondersteunde hij voluit de ontwikkeling van het bibliotheekautomatiserings-

systeem Brocade, dat vervolgens de motor werd van het Anet-bibliotheeknetwerk. Kortom: gedurende zijn hele loopbaan was Julien een belangrijke *driving force* voor de bibliotheekautomatisering. Hij was zo vaak de juiste man op de juiste plaats op het juiste tijdstip.

Julien heeft altijd opengestaan voor nieuwe tendensen. Hij was nieuwsgierig maar tegelijkertijd erg kritisch. Nieuwe technologie moest ertoe bijdragen dat de diensten van de bibliotheek zo dicht mogelijk bij de lezer werden gebracht. Hij was altijd erg bezorgd over de concentratie van een groot digitaal aanbod in handen van slechts weinig uitgever, over de stijgende uitgaven voor elektronische tijdschriften, over de manier waarop de groei van het digitale aanbod de bibliotheken financieel vaak het mes op de keel zette. Hij begon te werken op een ogenblik dat bibliotheken

Julien Van Borm was van dichtbij betrokken bij de besprekingen die hebben geleid tot de Belgische auteurswet.

dozen, de meeste gewoon op hopen, kris kras door elkaar [...]. Bureaus zijn er niet, wel enkele tafels en precies geteld drie stoelen voor vijf medewerkers [...]. Dit wordt het. Ik heb twee maanden om hier een bibliotheek van te maken." Mensen die Julien een beetje kennen, weten dat dit het soort uitdaging is waar hij van houdt.

Julien is een constructivist: iemand die systematisch en doelgericht bouwt aan een gestructureerd geheel, daarbij het goede gereedschap gebruikt en bekwame medewerkers inschakelt. De Universiteit Antwerpen heeft bij zijn capaciteiten veel baat gehad. Maar Julien keek verder dan alleen de Antwerpse universiteit. Hij stelde zich ook ten dienste van de Vlaamse wetenschappelijke bibliotheken als lid en voorzitter van het VOWB – Vlaams Overlegorgaan van Wetenschappelijke Bibliotheken – en van de Belgische wetenschappelijke bibliotheken via de Conferentie van Universitaire Hoofdbibliothecarissen. Van 1999 tot 2005 was hij voorzitter van de Commissie Openbare Bibliotheken en daardoor ook lid van de Vlaamse Raad voor Cultuur. Hij was zijn hele Antwerpse periode lang een actief medewerker van de WBAD. Samen met Marc Storms organiseerde hij de eerste *Informaticamarkt* op de UIA-campus in 1987. Dit evenement, nu onder de naam *Informatie 2007*, vierde dit jaar zijn 10de editie.

Ook buiten onze landsgrenzen werd Julien als collega of projectleider gewaardeerd voor zijn kennis en vaardigheden. Julien was Belgisch vertegenwoordiger in de Advisory Board van het European Libraries Programme, was gedurende vier jaren evaluator van Europese projecten en ook rapporteur van geëvalueerde projecten aan het Europees Parlement. De UA-bibliotheek participeerde onder zijn impuls

zelf ook aan het Europese HyperLib-project. Verder was hij in het Phare-programma van de EU nauw betrokken bij de hervorming en de automatisering van de bibliotheek van de Nationale Bank in Praag (1991-1993) en verleende hij advies aan de organisatie van de documentatievoorziening bij de hervorming van de auditingprocedures in Estland, Letland en Litouwen. Ten slotte waren er de Tempus-Tacis-projecten Etulip² en Copeter³ met verschillende universiteiten in Sint-Petersburg (Rusland).

Hij kon het erg goed vinden met zijn Nederlandse collega's uit het UKB – het samenwerkingsverband van de Nederlandse universiteitsbibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek. Met hen had hij formeel en informeel overleg. Hij liet zich ook inspireren door wat er in Nederland gebeurde. Soms

een evidentie waren, hij eindigt zijn loopbaan in een periode waarin het bestaansrecht van bibliotheken volop in vraag wordt gesteld. Het zijn twee erg verschillende contexten, erg verschillende seizoenen.

Julien is steeds een harde werker geweest en hij houdt van een uitdaging. In het artikel *Ruanda Adieu?* in *Bibliotheek- & archiefgids* van 1995 verwoordde hij het zelf op treffende wijze¹. De Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Université Nationale de Rwanda en haar bibliotheek verhuisden in 1987 van Butare naar Kigali en de UIA stuurde Julien uit om die verhuizing te begeleiden. Hij schreef: *"De eerste aanblik van de 'nieuwe' bibliotheek is wat ontmoedigend. De deur van wat de leeszaal moet worden kan niet open. De sleutel is zoek. In drie lokalen liggen bergen boeken. Sommige in*

hoorde je in Vlaanderen wel eens zeggen dat de UIA-bibliotheek de meest Nederlandse universiteitsbibliotheek in België was. De goede contacten met Nederland hebben er verder toe geleid dat de Universiteit van Maastricht een partner werd in het Copeter-project.

Zuid-Europa, Noord-Europa, Oost-Europa, Afrika: in alle omstandigheden – *in all seasons* – zette Julien mensen aan het werk, probeerde hij dingen gedaan te krijgen en dat met respect voor de lokale cultuur. En soms was dat moeilijk. Ik citeer nogmaals uit zijn artikel *Ruanda adieu*. De vijf lokale bibliotheekmedewerkers moeten aan het werk gezet worden. Hij schrijft: *“Ze zien het niet zitten om de bibliotheek weer op gang te trekken. Na de middagpauze willen ze de palaver verder zetten, maar die ‘muzungu’ (blanke) wil meteen wat orde creëren en aan de slag gaan. Vanaf dat ogenblik moeten ze hard werken en soms beklagen ze zich daarover bij de overheid.”* Ook voor zijn eigen bibliotheekmedewerkers was Julien een veeleisende baas. Hij legt de lat hoog, maar de resultaten mogen gezien worden.

Per 1 januari 1989 volgde Julien ‘Dis’ Vervliet op als hoofd van de UIA-bibliotheek. Tussen UIA-, RUCA- en UFSIA-bibliotheek werd nauw samengewerkt. De bibliotheken van de UA hebben altijd een voortrekkersrol gespeeld op het vlak van samenwerking en Julien heeft daar een belangrijk aandeel in gehad, onder andere als eindverantwoordelijke voor de bibliotheekautomatisering en ook als spreekbuis van de UA in de vaak erg moeilijke en technische dossiers zoals Elektron – toegang tot elektronische informatie voor onderwijs en onderzoek in Vlaanderen – en de onderhandelingen met Repobel rond de inning van kopieerrechten. Julien was ook jarenlang de vertegenwoordiger van de Belgische bibliotheekwereld bij nationale besprekingen over het auteursrecht. Van dichtbij was hij betrokken bij de besprekingen die hebben geleid tot de Belgische auteurswet van 30 juni 1994 en de omzetting van de Europese richtlijn 2001/29/EG in de Belgische wet van 22 mei 2005.

Julien is ook een man met een gastvrij hart. Zelden bleef hij aan de zijlijn staan. Zo kon het gebeuren dat hij een Chinees of Afrikaans onderzoeker die bij zijn aankomst wat verloren rondwaalde op de campus, onder de arm nam en voor hem of haar praktische regelingen trof. Als zo een onderzoeker ook een gezin had, konden de kleine kinderen voor opvang terecht bij zijn echtgenote Anny die als onthaalmoeder haar kinderen met de beste zorgen omringde. Kortom: aan die vele contacten hier of in het buitenland hield hij vele vriendschappen over. Soms werden deze vriendschappen abrupt afgebroken, zoals na het Rwandees project, waar de genocide van 1994 littekens in zijn hart achterliet.

De laatste jaren van zijn loopbaan waren wellicht de moeilijkste. De weg naar een eengemaakte universiteit en universiteitsbibliotheek was lang, lastig en vol hindernissen. In 2004 volgde Julien Ludo Simons op als hoofdbibliothecaris. Meteen betekende dit een schaalvergroting van zijn verant-

woordelijkheden. Het was ook de laatste grote professionele uitdaging. Sindsdien pendelde Julien voortdurend tussen Stadscampus, campus Middelheim, campus Groenenborger en zijn eigen vertrouwde campus Drie Eiken. Er moest en moet veel worden georganiseerd en vaak ontbreekt de tijd om op een rustige wijze beslissingen te nemen. Het meeste van zijn tijd gaat op in vergaderingen. Er moet veel worden doorgenomen en gecommuniceerd met de diverse bibliotheekcommissies, zoals:

- de bouw en inrichting van de nieuwe bibliotheek Humane en Sociale Wetenschappen op de Stadscampus;
- de verhuizing en integratie van de seminariebibliotheken in de nieuwe bibliotheek;
- de verhuizing en integratie van belangrijke collecties van de campus Drie Eiken naar de Stadscampus.

De relocatie van het personeel van de buitencampus naar de stad baart de medewerkers in de bibliotheek zorgen (Ga ik daar mijn draai vinden? Blijven we niet verweesd achter op de buitencampus?). En dan zijn er ook langlopende projecten die constant de aandacht opeisen:

- overleg met de bibliotheken van de Associatie;
- samenwerking met de Stad Antwerpen en de Openbare Bibliotheek Antwerpen in functie van de oprichting van een grootstedelijk bibliotheeknetwerk Anubis;
- het verder veiligstellen van de toekomst van Brocade in samenwerking met CIPAL.

Het is symbolisch dat de naamgeving van de bibliotheek van de Universiteit Antwerpen gedurende het laatste jaar evolueerde van UA-bibliotheken (meervoud) – het geheel van goed met elkaar samenwerkende bibliotheken – naar UA-bibliotheek (enkelvoud), een eengemaakte, goed gestructureerde en georganiseerde bibliotheek. Tijd voor internationale contacten en nieuwe projecten was er helaas niet meer in die laatste 3 jaar.

De Universiteit Antwerpen neemt afscheid van een gedreven hoofdbibliothecaris. Maar ook de Vlaamse beroepsvereniging VVBAD heeft Julien gedurende vele jaren leren kennen als een competente, hardwerkende en inspirerende collega en wil hem daarvoor bedanken. Ongetwijfeld liggen er voor Julien nu nieuwe horizons in het verschiet en de VVBAD wenst hem daarbij een goede vaart.

Jan Corthouts
Coördinator Anet

Noten

1. Van Borm, Julien, *Ruanda adieu?*, in: *Bibliotheek- & archiefgids*, (1995) 5; p. 234-244.
2. *Strategic plan for the development of the library of the Electrotechnical University of St. Petersburg, 2000-2005.*
3. *Co-operative management of electronic document provision in St. Petersburg* [<http://www.ruslan.ru:8001/copeter/>].

Dr. Benoni Van Styvendaele

Dr. Benoni Van Styvendaele, hoofdbibliothecaris van het voormalige RUCA, is eind februari 2007 met pensioen gegaan.

Benoni Van Styvendaele is in Limburg (Lanaken) geboren in 1942. In 1947 komen zijn ouders in Antwerpen wonen. Hij doet zijn middelbare studies aan het Koninklijk Atheneum in Berchem (Antwerpen). Daarna gaat hij scheikunde studeren aan de Rijksuniversiteit Gent, waar hij in 1969 promoveert op een doctoraat in de scheikunde, specialisatie moleculaire biologie, bij prof. dr. ir. Walter Fiers. In 1970 wordt hij bibliothecaris aan het RUCA toegevoegd aan prof. dr. H.D.L. Vervliet, hoofdbibliothecaris. Bij het vertrek van Vervliet naar de nieuwe UIA in 1972 wordt Benoni waarnemend hoofdbibliothecaris. Het zal tot 1980 duren voordat het predicaat 'waarnemend' zal wegvallen. Het centrale bestuur van het hoger onderwijs in Brussel staat immers achter een dubbele functie voor Vervliet als hoofdbibliothecaris van RUCA en UIA. De RUCA-rector, prof. dr. L. Massart, wil daar niet van weten. Uiteindelijk aanvaardt Brussel de feitelijke situatie van scheiding. Bij de fusie van de Universiteit Antwerpen in oktober 2004 blijft Benoni fungeren als campushoofdbibliothecaris voor campus Groenenborger en campus Middelheim, de campussen voor de exacte en de biowetenschappen.

Benoni Van Styvendaele was als bibliothecaris het type van een afstandelijk toeziende conservator (een titel uit de oude nomenclatuur die hij ook effectief droeg van 1976 tot 1980). Zijn belangstelling in Antwerpen ging vooral uit naar de bouw en de inrichting van bibliotheken. Getuige daarvan: de oprichting van de Bibliotheek 2000+ op de campus Middelheim, de inrichting van een eerste studielandschap op de campus Groenenborger en zijn bijdrage aan het ontwerp van de Bibliotheek Humane en Sociale Wetenschappen op de Stadscampus. Hij was ook op Vlaams en Belgisch niveau actief. De landelijke samenwerking in het kader van de Nationale Conferentie van Universiteitsbibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek ging hem zeer aan het hart. Vanaf de heroprichting van dit overlegorgaan in 1972 was hij lid. Van 1980 tot 1983 ondervoorzitter en van 1984 tot 1986 voorzitter. Daarnaast speelde hij in het VOWB ook een prominente rol bij het opzetten van criteria voor het verzamelen van bibliotheekstatistieken voor de Vlaamse universiteitsbibliotheken.

Hij is het die voor de ANTwerpse Inventaris van LOpende PERiodieken het acroniem Antilope bedacht, een naam die behouden bleef ook nadat de Antilope-catalogus in 1987 bij de 5de editie een Belgische collectieve catalogus werd en nog later ook de afgesloten tijdschriften opnam. Hij deed dat nog eens over met Impala, het Belgische elektronische documentbestelsysteem. Deze keer vertrok hij van de dieren-

Benoni Van Styvendaele.

naam en vond er een passende Engelse ondertitel voor die zowat iedereen ondertussen is vergeten: *Instant Mailing Procedure for Automated Lending Activities.*

Benoni verloor enkele jaren geleden zijn echtgenote na een lange ziekte en leeft met zijn zoon Maxime op enkele passen van de campussen Middelheim en Groenenborger van de Universiteit Antwerpen. Moge het beiden nog lang goed gaan.

Julien Van Borm

Ere-hoofdbibliothecaris Universiteit Antwerpen

Frida Martens

Sinds 1 maart 2007 is Frida Martens met pensioen. Zij heeft de hele rit tot haar 65 jaar uitgereden. De Universiteit Antwerpen heeft haar op 2 maart uitgewuifd. Frida heeft zich lokaal, nationaal en ook internationaal erg verdienstelijk gemaakt.

En toch zat het leven haar niet altijd mee. Nog voor ze twee jaar oud was (°Lotenhulle: 13.02.1942), verliest ze haar moeder aan een ziekte die toen helaas nog vrijwel ongeneeslijk was. Van dan af speelt naast haar vader een tante een centrale rol in haar leven. Voor haar middelbare opleiding trekt ze naar Tielt. Daarna gaat ze geschiedenis studeren in Gent. Haar eigen beslissing. Vanuit een katholieke middelbare school is dat in die jaren geen evidente keuze. Hier toont ze haar sterke karakter, haar kritische zin en haar beslistheid om eigen, soms tegendraadse keuzes te maken. Die karaktertrekken zullen haar hele (professionele) leven kenmerken. In Gent komt ze terecht in een bloeiende historische school met de jonge Raoul Van Caenegem, de gereputeerde Hans Van Werveke en de helaas veel te vroeg overleden Jan Dhondt.

In 1966 studeert ze af en vindt kortstondig werk in een aantal projecten. Onder leiding van prof. Jan Dhondt werkt ze in het Interuniversitair Centrum voor Hedendaagse Geschiedenis mee aan de (blauwe) persrepertoria. In 1967 gaat ze voor 8 maanden naar Lovanium in Kinshasa, het pas een jaar daarvoor door Mobutu omgedoopte Leopoldstad. Ze wordt daar verantwoordelijk voor het tijdschriftenbeheer in een dan nog goed gestructureerde en actieve bibliotheek. De auteur van deze korte biografie van Frida Martens heeft deze bibliotheek in 2003 bezocht. In de grote leeszaal is er geen boek meer te vinden. De boekenplanken dienen nu als zitjes voor de stoelen. De liefdeskop-peltjes doen er hun voordeel mee. Zo kunnen zij zonder moeite met zijn tweeën op één stoel zitten. In de kelder liggen nog wat boeken soms op scheve rekken, meestal op de vochtige grond. Enkel de spinnen hebben er plezier aan. Het bibliotheekpersoneel zit doelloos op krakkemikkige stoelen.

Na haar terugkeer in België werkt Frida nog een poos in tijdelijke projecten. Zo wordt ze in september 1970 wetenschappelijk medewerker in een NFWO-onderzoeksproject waar ze onder de leiding van prof. dr. H.D.L. Vervliet een studie maakt over de samenwerkingsproblematiek tussen wetenschappelijke bibliotheken in Nederlandstalig België¹. Op die manier leert zij Dis Vervliet kennen en de nu betreurde Irma Regenmortels, zijn echtgenote. Frida wordt er kind aan huis. De meeste voorstellen uit die studie zijn in de voorbije 35 jaar gerealiseerd. Na het NFWO-project wordt Frida assistente van de RUCA-bibliotheek waar Dis Vervliet toen hoofdbibliothecaris was². Helaas voor haar gaat in

Frida Martens.

1972 het plan niet door om Vervliet tot hoofdbibliothecaris te benoemen tegelijk op RUCA en de pas opstartende UIA.

In de jaren 1970 wordt Frida ernstig ziek, dezelfde ziekte die haar moeder noodlottig werd, maar dankzij nieuwe geneesmiddelen komt zij er weer helemaal bovenop. Mede door haar Kongolese ervaring in Lovanium wordt zij wetenschappelijk bibliothecaris van wat toen heette het College voor Ontwikkelingslanden, nu het IOB (Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en -beheer) aan de Universiteit Antwerpen³. Zo volgt ze met haar bibliotheek de peripetieën van de universitaire instelling waarvoor ze werkt. Ze is een ervaringsdeskundige in verhuizingen naar gebouwen die vaak niet als bibliotheek zijn geconcipeerd. De gelukkigste periode beleeft zij in de 'koloniale' villa op campus Middelheim. Deze villa is een replica van een standaardvilla voor een hoge ambtenaar in Belgisch Kongo. Die verhuizingen blijven haar achtervolgen tot de laatste maand van haar loopbaan, wanneer haar lokaal in de bibliotheek op de Stadscampus van de Universiteit Antwerpen wordt gebruikt als doorvoerhaven voor bouwafval bij de renovatie van de bibliotheek.

Haar werk voor het College voor Ontwikkelingslanden ging veel verder dan het klassieke bibliotheekwerk (collectievorming, ontsluiting en referentiewerk). Van haar werd ook verwacht dat ze studenten uit ontwikkelingslanden zou leren informatie opzoeken en verwerken tot rapporten en coherente thesissen. Dat deel van haar opdracht is in de

latere jaren snel verwaterd. Vele IOB-studenten komen nu toe met hun eigen laptop en weten hoe zij informatie kunnen opzoeken op het web. Haar opvolger zal dan ook deels een ander takenpakket toegewezen krijgen. In het RUCA doet Frida meer dan bibliotheek- en IOB-werk. Zij is lid van de Raad van het College voor Ontwikkelingslanden en twee jaar lang ook lid van de Raad van Beheer van het RUCA. Het voorzitterschap van de Vereniging van Wetenschappelijk Personeel van het RUCA is een tijdlang een bijkomende taak.

Ook buiten het RUCA is zij actief. Ze neemt in 1973 van Irma Vervliet-Regenmortels de cursus *Algemene bibliografie* over aan de Stedelijke Leergangen voor Bibliotheekwezen te Antwerpen en maakt er onder haar studenten vrienden voor het leven. Maar bovenal zet ze zich in voor de VVBAD, de Vlaamse bibliotheekvereniging, die vanaf het begin van de jaren 1980 een ware gedaantewisseling ondergaat onder de stuwende kracht van nieuwe voorzitters en vooral het organisatietalent en de energie van Marc Storms, eerst stafmedewerker, later directeur van de VVBAD. Frida zat in de selectiecommissie die Marc uitkoos voor die job en heeft daarbij ongetwijfeld een goede keuze gemaakt. Ze is actief als lid, secretaris en voorzitter van de sectie Wetenschappelijke Bibliotheken (nu WDI). Ook maakt ze deel uit van de redactie van het tijdschrift en van de Raad van Bestuur. Zij staat volledig achter het professionaliseringsbeleid van Marc Storms, maar heeft soms toch heimwee naar die eerste, weinig gestructureerde jaren van de vereniging met vergaderingen zonder agenda op leuke en soms ook lekkere plaatsen in Vlaanderen.

Frida wordt, zonder dat ze die titel toebedeeld krijgt, in 1984 vast secretaris van de tweetalige Conferentie der Hoofdbibliothecarissen van de Belgische Universiteitsbibliotheken, later herdoopt tot Conferentie der Hoofdbibliothecarissen van Universiteiten en Koninklijke Bibliotheek. In de laatste vier jaar van haar loopbaan had ze daar echter niet zoveel werk aan, want die club leidde helaas opnieuw (cf. de periode voor 1972) een latent bestaan. Nog in 1984 wordt ze opdrachtgever van de pas opgerichte VLIR-werkgroep Wetenschappelijke Bibliotheken, de voorloper van het huidige VOWB.

Frida heeft ook oog voor wat elders gebeurt. Ze wordt lid van de werkgroep Informatie Management van EADI, de European Association of Development Institutes, en knoopt daar vriendschapsbanden aan, vooral met haar Nederlandse collega's. Ze volgt ook de activiteiten van FOBID in Nederland en wordt als voorzitter van de sectie WB van de VVBAD uitgenodigd voor de Deutsche Bibliothekartage. Ook aan IFLA-congressen wordt al eens deelgenomen. Wanneer in 1976 het 50ste IFLA-Jubileumcongres te Brussel

plaatsheeft, maakt zij deel uit van het congrescomité. Maar bovenal is Frida iemand met een brede maatschappelijke belangstelling en een groot hart voor personen die door wantoestanden hier of elders in de wereld worden getroffen in hun menszijn.

De Vlaamse bibliotheekwereld is Frida veel dankbaarheid verschuldigd voor haar actieve en altijd kritische bijdrage en wenst haar nog vele goede jaren toe samen met haar vriend prof. dr. Etienne Cornelis (Faculteit Wetenschappen), die op 1 oktober 2007 op emeritaat ging.

Julien Van Borm

Ere-hoofdbibliothecaris Universiteit Antwerpen

Frida Martens en Julien Van Borm op de viering van 75 jaar VVBAD in Gent in 1997.
Foto: Provincie Oost-Vlaanderen.

Noten

1. Martens, F., *De wetenschappelijke bibliotheken en hun samenwerkingsproblematiek: mogelijkheden van samenwerking tussen de wetenschappelijke, inzonderheid de universiteitsbibliotheken van (Nederlandstalig) België*. - Antwerpen: VVBAD, 1972. - 111 p. - (Bibliotheekkunde; 32).
2. Van Borm, J. & Simons, L., *Portret van Hendrik D.L. Vervliet*, in: *Het oude en het nieuwe boek: de oude en de nieuwe bibliotheek*; p. 11-22.
3. <http://www.ua.ac.be/dev>.

Trudi Noordermeer

Trudi Noordermeer (1957, Hardinxveld-Giessendam, Nederland) is sinds 1 april 2007 de nieuwe hoofd-bibliothecaris van de Universiteit Antwerpen.

Aan de Universiteit van Utrecht behaalde ze een mastergraad in de Nederlandse taal- en letterkunde met een specialisatie in de 17de eeuw, de Nederlandse Gouden eeuw. In 1988 voegde ze daar een postdoctoraal diploma aan toe in de bibliotheek- en informatiewetenschap (Universiteit van Amsterdam). Deze universitaire diploma's werden aangevuld met management- en ICT-opleidingen.

Intussen was Trudi aan het werk: van 1985 tot 1989 als lerares Nederlands. In 1989 treedt ze in dienst van de Nederlandse Koninklijke Bibliotheek (KB) als projectleider van het eerste Europese bibliotheekproject, National Libraries project on CD-ROM. Ruim tien jaar werkt ze vervolgens als projectleider en senioronderzoeker aan Europese en nationale projecten op het gebied van bibliografische standaarden en metadata, conservering, digitale duurzaamheid en digitalisering. Zo was Digitale Atlas Geschiedenis, samen met het Rijksmuseum in Amsterdam, een van de pilotprojecten die resulteerden in het Geheugen van Nederland. In 2001 krijgt ze een nieuwe baan in de KB. Ze wordt hoofd van de Nationale Bibliografie en adjuncthoofd van de Technische Diensten van de KB, waar zij in samenwerking met IBM het eDepot opstart. Na 13 jaar verlaat ze de KB in 2003 om hoofd te worden van de bibliotheek van de Faculteit der Sociale Wetenschappen aan de Universiteit van Leiden. Daar participeert ze aan een project van de faculteit in Yemen. Haar opdracht: de organisatie en implementatie van een digitale en analoge faculteitsbibliotheek. Over dit alles publiceert zij frequent in Nederlandse en internationale tijdschriften en congrespublicaties.

Haar opdrachten in de Universiteit Antwerpen worden in de eerste jaren bepaald door de fusie van de universiteit en de creatie van nieuwe bibliotheken. Alle backoffices worden in de nieuwe UB op de Stadscampus geconcentreerd. Dit is een gerenoveerde en uitgebreide bibliotheek, waarover in een van de volgende afleveringen van *Bibliotheek- & archiefgids* zal worden gerapporteerd. Begin 2008 wordt een nieuwe biomedische bibliotheek geopend op de Campus Drie Eiken in Wilrijk. Daarnaast zijn er nog twee bibliotheken exacte wetenschappen op de campussen Middelheim en Groenenborgerlaan. Tegelijk moet ook de projectwerking, waarin de UB van de UA zo actief was vóór de fusie, (geleidelijk aan) weer op gang worden getrokken. Een van de eerste uitdagingen daar is de creatie van een digitaal universitair wetenschappelijk archief, waarvoor de technische infrastructuur klaar staat.

Trudi Noordermeer.

Als haar voorganger wens ik Trudi en haar medewerkers veel succes toe en ik doe dat met een tekst van Pablo Neruda.

"Muere lentamente ... quien no arriesga lo cierto por lo incierto para ir detrás de un sueño."
Langzaam sterft ... wie niet verzaakt aan zekerheden om een droom na te jagen.

Julien Van Borm

Ere-hoofdbibliothecaris Universiteit Antwerpen